

*Izvornik: Vor 75 Jahren – Der letzte Vortrag Rudolf Steiners in München
Walter Heijder, Europäer / Nr. 7 / Mai 1997.*

Pre 75 godina – Poslednje predavanje Rudolfa Štajnera u Minhenu

Ovog meseca pre 75 godina održao je Rudolf Štajner svoje poslednje predavanje u Minhenu. Bio je to ponedeljak, 15. maj 1922. Ovo predavanje je jedno od najpoznatijih Štajnerovih predavanja; i doduše ne zbog sadržaja, već zbog pratećih okolnosti. Često se ljudi sete ovog predavanja. Tako na primer u sledećim paragrafima članka *Antropozofi i nacionalsocijalizam* od Arfsta Wagnera, pod naslovom „Fizički napad na Rudolfa Štajnera“:

„1922. godine u Minhenu u toku jednog predavanja u hotelu *Četiri godišnja doba* došlo je do napada na Rudolfa Štajnera. Jedan svedok, antropozof Emil Leinhas, izveštava o tome u svojoj knjizi *Iz rada sa Rudolfom Štajnerom*: Taj napad, koji 'za nas svakako nije bio sasvim neočekivan, izvela je jedna narodna udarna četa. U trenutku, kada je Rudolf Štajner upravo izgovarao završne reči svog predavanja, ugasilo se svetlo u sali, i atentatori su se sjurili na podijum. Rudolf Štajner je mogao upravo da završi svoje predavanje. Kroz našu pripremljenu i odmah uspostavljenu odbranu, naročito kroz hrabro dejstvovanje pojedinih prijatelja (...) Rudolf Štajner je mogao da bude zaštićen od zlostavljanja. Zatim mu je uspelo, da pokriven prijateljima, kroz sporedna vrata umakne u hotel!“ (Wagner, 1991, str.71)

Ovaj odlomak je začuđujući. Doduše ta ovde ponovo data stvar je ne samo veoma interesantna nego i veoma ozbiljna, ali zašto se ona nalazi u jednom članku o *Antropozofima i nacionalsocijalizmu*, potpuno je nejasno. Čini se, kao da Wagner ovde biva malo neobjektivan, u njegovom inače veoma objektivnom članku. Začuđujuće je to, što on dalje ne citira, jer u sledećem odlomku stoji:

„Nažalost prebrzo je zaboravljen, s koje strane je proistekao ovaj pokušaj atentata na Rudolfa Štajnera. Meni je ta činjenica, da je to bila takozvana Hitlerova garda, koja je najpre onemogućila javno delovanje Rudolfa Štajnera u Nemačkoj, ostala u sećanju uvek kao jedan veoma značajan simptom.“ (Leinhas, 1950, str. 116-117)

Da je Wagner citirao i ovaj odlomak, onda bi bilo jasnije, zašto on iznosi ovaj događaj u članku o *Antropozofima i nacionalsocijalizmu*.

Ali ima još više toga što začuđuje. Wagnerov članak se inače odlikuje time, što je on činjenice, o kojima piše, veoma temeljno istražio. Kod ovog napada pak izgleda da nije taj slučaj. O ovom napadu su izvestile još najmanje tri osobe, i to Hans Büchenbacher

(1961, str. 57–61; 1978, str. 211–213), Walter Beck (1985) i Herbert Hahn (1961). Šta ove tri osobe izveštavaju o napadu, slaže se do u pojedinosti, ali se ne poklapa sasvim sa verzijom Leinhasa. Mi sledimo verziju Büchenbacher-a:

„Predavanje je bilo rasprodato. Pošto je Rudolf Štajner već duže vremena govorio, iznenada se ugasilo svetlo u sali. Samo je unutar govorničkog pulta dalje gorela mala lampa stenografi. Bez imalo zbumjenosti, Rudolf Štajner je sa najvećim prisustvom duha i sa sigurnošću nastavio mirno dalje da govorи. U prepisu predavanja ne može se prepoznati ta smetnja.

Osvetljenje u sali je bilo ponovo uspostavljeno. I da bi čuli još nešto od predavanja, mladi redari su, misleći da se neće ništa više desiti, napustili prostoriju sa prekidačima. Oni su se međutim žurno bili vratili u tu prostoriju i ostali pored odgovarajućeg prekidača. Rudolf Štajner je mogao svoje predavanje da privede kraju bez daljih problema. Dok je on ipak posle radosnog odobravanja (aplauza) zahvaljivao i po drugi put krenuo ka umetničkoj sobi, nastao je metež, koji su protivnici naručili i predvideli za neki raniji trenutak. Sa desne strane su se sjurili napadači na podijum, sa leve strane i kroz sredinu sjurili su se isto tako prijatelji na binu i sprečili napadače, da prodrnu do Rudolfa Štajnera. Došlo je do žive tučnjave, u kojoj su prijatelji brzo zadobili premoć. Red je ponovo bio uspostavljen.“ (Büchenbacher, 1961, str. 59–60)

Razlika između obe verzije je jasna. U verziji Leinhasa se čini, da je napad bio sprečen takoreći samo za dlaku; u verziji Büchenbacher-a (i Becka i Hahna) bilo je to takođe veoma opasno, ali branioci ni u jednom momentu nisu izgubili kontrolu nad situacijom. Dakle strategija odbrane je bila veoma dobra i u skladu sa stanjem stvari.

Ni Büchenbacher, ni Beck, niti Hahn ne izveštavaju o Hitlerovoj gardi, o kojoj piše Leinhas. To je začuđujuće, jer je pre svega Büchenbacher veoma detaljan i štaviše pominje „da je ozloglašeno Tula-društvo imalo svoj lokal takođe u Četiri godišnja doba“ (Büchenbacher, 1978, str. 212). A Hahn čak vidi neku (unutrašnju) povezanost između tog napada i Trećeg rajha:

„Više od jedne decenije kasnije počeo sam da shvatam, šta se u ono doba bilo desilo. Samo kao kroz neku pukotinu pogledalo nas je one večeri iscereno lice demona, koji je uskoro trebao da se spremi na to, da bezimeno zamračenje i bezimenu bedu donese iznad Srednje Evrope.“ (Hahn, 1961, str. 115)

Da su nacisti takođe spoljašnje bili učestvovali u napadu, izgleda pak veoma sumnivo. Büchenbacher govorи o „narodnom protivništvu“, Hahn o „nacionalističkim krugovima“; Beck govori istina o nacionalsocijalistima, ali samo u sledećoj povezanosti: „Tada je bilo uobičajeno, da na svim političkim skupovima nacionalsocijalista, desničarskih radikala i komunista budu postavljene grupe za zaštitu, koje su reagovale na bilo kakvu vrstu neprilika.“ (Beck, 1985, str. 12) Osim toga različite novine u Minhenu su u maju 1922. pisale o Štajneru, ali nacistički časopis, *Narodni posmatrač*, je to učinio tek gotovo dve sedmice *posle* napada, u subotu, 27. maja. Ovaj članak nije naveo ni

Büchenbacher, ni Beck, ni Hahn, niti Leinhas. Takođe se čini da ga ne zna ni Arfst Wagner. Zbog toga se on ovde ponovo objavljuje, verovatno prvi put posle 1922. godine.

Stil ovog članka je takve vrste, da članci u *Spiegel-u* kao npr. onaj o Kasparu Hauzeru izgledaju odjednom skoro ljupko i prijateljski ...

Walter Heijder, Utrecht

Literatura:

- Beck, W. *Rudolf Štajner – Poslednje tri godine*. Dornah: Izavačka kuća na Geteanumu, 1985.
[Büchenbacher, H.] *Rudolf Štajner u Minhenu*. Minhen: Antropozofsko društvo – ogrank Minhen, 1961.
- Büchenbacher, H. „Susreti sa Rudolfom Štajnerom 1920-1924“. *Saopštenja iz antropozofskog rada u Nemačkoj*. Michaeli 1978.
- Hahn, H. *Rudolf Štajner, kako sam ga ja video i doživeo*. Štutgart: Freies Geistesleben, 1961.
- Leinhas, E. *Iz rada sa Rudolfom Štajnerom*. Bazel: Zbinden, 1950.
- Wagner, A. „Antropozofi i nacionalsocijalizam.“ *Flensburger Hefte: Antropozofi i nacionalsocijalizam*, 3/91, Heft 32.

U subotu, 27. maja 1922. objavljen je u časopisu Narodni posmatrač – borbeni list nacional-socijalističkog pokreta Velike Nemačke jedan trodelni članak sa glavnim naslovom „Narodna zaraza“ i podnaslovima „1. 'Ozbiljni' istraživači Biblije“, „2. Teozofi“, „3. Štajner, novi Mesija“. Mi u sledećem donosimo treći i poslednji deo ovog članka. Masno štampana slova potiču od redakcije. To u prvom odeljku pomenuto akcionarsko društvo „Der Kommende Tag“ bilo je osnovano u Štutgartu marta 1920. god. i posle znatnih finansijskih teškoća marta 1922. dalje uspešno vođeno do 1925. godine. U drugom odeljku pomenuti Otto Graf Lerchenfeld, stvarni pokretač Pokreta za tročlanstvo 1917. godine, bio je član Bavarskog državnog saveta.

Redakcija

Štajner, novi Mesija

Ako je već Teozofija kao majka sa sumnjivim poreklom i zaista nečistim zanimanjem, šta onda treba reći o njenom sinu, o antropozofu *dr Štajneru*? Iver ne pada daleko od klade. Štajnerova majka je dabogme poznata. Sa ocem je to svakako drugačije. On nije bio Jevrejin, ali ko se pozabavio sa bogaljastim formama Štajnerovog mišljenja, lako će prepoznati, da su Talmud i Kabala bili sperma, iz koje je dalje napredovalo ovo čudno rastinje. E pa šta u stvari hoće Štajner? Da, otprilike nešto slično kao teozofi. On

je samo još nešto zahtevniji i darežljiviji u obećanjima, on preliva nešto više, i pre svega, on zna još bolje da reklamira svoje misli nego teozofska braća. U celosti je dr Franz Hartmann tu štajnerovštinu veoma dobro sažeto iskazao: „To Dobro, što Štajner donosi, nije novo – a to Novo, što Štajner donosi, nije dobro.“ Dakle drugim rečima i nešto manje gospodski rečeno: Štajnerova radosna vest je ukradena iz celog sveta, napola je shvaćena, primereno vremenu potkresana i čisto *fabrikovano* bačena u mase. Ovo fabrikovanje je to što je suštinsko, jer gospodin Štajner je kao savremenih svetac takođe jedan veoma spretan poslovan čovek. On je svojoj *duhovnoj nauci* pripojio i jedno *akcionarsko društvo* „Der kommende Tag“, i mada se od skora u ovom „budućem danu“ kroz *nesrećne* događaje pojавio sumrak, tako akcionarski kapital od 70 miliona ipak dokazuje, da duhovna nauka ima kredit. Pogledajmo sad učenje ovog apostola. Gospodin Štajner je kroz *vežbe udubljivanja* dospeo do vidovnjaštva, pripalo mu je tako „saznanje viših svetova“, koje on kroz fabriku cigareta Waldorf-Astoria i druge u „budućem danu“ združene „zemaljske svetove“ prema mustri njegovog „Tročlanog socijalnog organizma“ hoće da učini dostupnim takođe kod nas u Nemačkoj. U ovom višem svetu, koji će nam doneti „budući dan“, vlada podrazumeva se *jednako pravo svih*, i „kroz podizanje nižih slojeva, poimence onih, koji se nazivaju proletarijat, mi smemo da očekujemo novi kulturni procvat.“ Dakle, gospodin Štajner je kao njegova teozofska braća plemeniti boljševik, on očijuka sa njihovom internacionalnom sovjetskom državom i već je razmišljao o tome, kako bi njihove neprijatelje mogao učiniti neškodljivim.

On je naime savetovao „da se hitno organizuje sledeće: utvrditi imena svih oficira, koji su na bilo koji način delatni u reakcionarnom smislu ili bi mogli biti delatni.“ Trebalo bi zatim pronaći lažne svedoke, koji „bi se pod zakletvom izjasnili za protokol, po kome su oficiri izvršili dela protivna međunarodnom pravu tom neprijateljskom stanovništvu ... Ova utvrđivanja bi bila preko Grellinga (!) preneta *Antanti-Slobodnom zidarstvu*.“ Ova otkrivanja mi možemo da zahvalimo „Čekiću“ br. 2, protiv kojih do danas nije ništa izneto. Vidi se dakle, gospodin Štajner je i političar, i doduše sa udarcem jednog Eisnera [Kurt Eisner, političar, *prim. prev.*], kome je on i u spisu „Nemačkom narodu i kulturnom svetu“ srodan kroz to, što on Nemačkoj pripisuje moralnu krivicu za Svetski rat.

Olovka se opire pri pomisli na to, da bi se trebalo ozbiljno raspraviti sa takvim šarlatanom, koji je protivan Nemačkoj. Ali kosa se posve nakostreši, ako se razmisli, da je ovaj čovek neometano u poslednjoj sedmici mogao da održi predavanje u Minhenu, a da se vlast nije umešala! Ili bavarska vlast nije mogla, iako bi to htela, iz rođačkih razloga da spreči ovog narodnog štetnika, pošto je neki gospodin *Otto von Lerchenfeld* saosnivač u duhovno-naučnom akcionarskom društvu „Der kommende Tag“? To nas ni najmanje ne bi iznenadilo, kao ni to da u *Ministarstvu spoljnih poslova* u Berlinu nekolicina Štajnerovih obožavalaca i pokrovitelja sprovode svoje nepodopštine.

Dakle za kraj: gospodin Štajner sa svojim učenjem hoće to isto, čemu teže svi neprijatelji naše državne i narodne samostalnosti. Samo on to naziva drugačije. Pod

nazivom „Antropozofija“ ili „Tročlanstvo“ on vrši svoje mračne poslove, milioni mu stoje na raspolaganju, da bi zarazio naš narod sa svojim učenjem i kroz onaj uticaj na najšire krugove on je postao opasnost za našu sadašnjost i budućnost. Gospodin Štajner može svoje otrovne žlezde da rasprska u inostranstvu, što se mene tiče u Dornahu kod Bazela, gde je sebi sazidao jedan hram, sa kojim je osramotio ima našeg Getea, istog Getea, koji je 1781. napisao Lavateru: „Veruj mi, naš moralni i politički svet je podriven sa podzemnim hodnicima, podrumima i kloakama.“ Kloaka, ovo izvrsno odgovara okolini gospodina Štajnera, koji kao reinkarnirani Hrist dopušta svojim reinkarniranim Magdalenama (ima ih 21) da mu ližu šake.

Preveo Siniša Nikolić, Novo Miloševo, avgust 2016.